

מאוצרות הפרשה

וכשראה שהחמור הולך, מזה ראה שראויים לצער הזה, ולכן מיד "אמר לאשר על ביתו קום רדוף אחרי האנשים והשגתם ואמרת אלהם למה שלמתם רעה תחת טובה", וליכא מידי דלא רמזי באורייתא. (קב וקז)

חנוכה

פרשת מקץ נקראת בחנכה. כשמתתיהו צעק "מי לה' אלי" הצטרפו אליו בודדים. מה הסכויים שלהם מול אומה כה חזקה שנצחה את כל העולם? שנים עשר אנשים מצליחים לסלק את היונים, אחרי חמישים ושתים שנה של שלטון בארץ ישראל! כי כשיש בטחון מושלם בקב"ה – אפילו יחידים יצליחו! אם נשים לב, מדליקים את הנרות כשעדיין לא שורר בחוץ חושך גמור. לכאורה, אם היו שואלים אותנו, היה מתאים יותר להדליק את הנרות אחרי זמן רבנו תם, כשחושך גמור כבר שורר בחוץ, ולא כשעדיין אור וחשך בערבוביה? התשובה: המודד האמיתי לבטחון המושלם בקב"ה אינו בזמן חושך מוחלט, כשכלו כל הקיצין, ואין כל בררה אלא לבטוח בקב"ה. המודד האמיתי לבטחון הוא כשעדיין יש אור במנהרה, כשאפשר להסתדר גם בכחות עצמיים, ובכל זאת בוטחים באופן מוחלט ומושלם בקב"ה. לכן דוקא בזמן הזה ראוי להדליק את הנרות ולבטא בכך את הבטחון המושלם בה'. מה שמעניק לאדם את ההצלחה ואת העליה, הוא כשיש לו את האפשרויות להסתדר בכחות עצמו, ובכל זאת הוא אינו מסתמך על כחות אלו ומניח את עצמו רק בידיו של הקב"ה. (רבי גואל אלקריף שליט"א, נאה דורש)

חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה נקום נקמת דם עבדיך מאומה הרשעה כי ארכה לנו הישועה ואין קץ לימי הרעה

וכו'. וצ"ב לשון כי ארכה לנו 'הישועה', ולכאורה היה צריך להיות כתוב: כי ארכה לנו 'הצרה' או 'הגלות'? ומפרש הנחלת אברהם, על פי משל: לאדם שלוח מעות מחבירו וקבע את זמן הפרעון לחודש ניסן, כי סבר אשר עד אז ירויה בעסקיו ויוכל לשלם משל עצמו, אך הגיע זמן הפרעון ולא הרויח כל כך. ופגש בחבר אחד וסיפר לו את הדבר, ונכמרו רחמיו והלווה לו עד ר"ח אייר ובזה שילם לראשון. אך גם באותו חודש לא הרויח די, והלך ולוה מאדם שלישי ושילם לשני. וכך על דרך זו עברו עליו כמה חדשים עד שלבסוף הרויח שיכל לשלם את ההלוואה משל עצמו. נמצא, שלאותו לוח היתה כמה פעמים ישועה – אבל לא ישועה גמורה, ורק לבסוף כאשר הרויח ושילם משלו היתה לו ישועה גמורה. והנמשל: דהגם שהקב"ה עושה עמנו בכל יום ובכל עת ובכל שעה הרבה ישועות, מכל מקום ישועות אלה אינם שלימות וגמורות אלא זמניות אשר צריכים ישועה אחרים. והו כוונת הפייטן: "חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה" שיהיה לנו ה'קץ' אשר אין אנו צריכים ישועה אחרים, "כי ארכה לנו הישועה" – הישועה שאתה עושה עמנו לעת אתה היא ארוכה לנו, משום "ואין קץ לימי הרעה" וצריך כל פעם ישועה אחרת... (פנינים)

לא על הנצחונות. בנוסף על הנסים אומרים "על המלחמות" ולא אומרים "על הנצחונות". ומדוע? אצל עם ישראל אין מטרה לנצח. יש מטרה לעשות מה שצריך ושנוכל להמשיך לעבוד את ה' מתוך השקט ובטח. אצל עם ישראל אם יש מצוה להלחם (כגון במלחמה רוחנית), הזכות להלחם היא העיקר ולא הנצחון!!! (גליון אישיבישער חומש)

והנה שבע פרות אחרות עלות אחריהן דלות ורעות תאר מאד ורקות בשר לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע (מא, ט)

מה רצה להודיע באמרו "לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע", וכתב ליישב בספר "פה קדוש", כל החלומות הם מהרהורי היום, שכל מה שהאדם מהרהר וחושב ביום חולם עליו בלילה. ידע פרעה שיכול יוסף לומר לו, למה אינך יודע פשר החלום, הלא מסתמא חשבת עליו ביום ולכן חלמת בלילה. לכן אמר "לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרוע", ואם כן לא יכולתי לחשוב על זה ביום. (להתעדן באהבהבתך)

ויאמר אלהם מרגלים אתם (מב, ט)

מדוע האשימם יוסף דוקא באשמת ריגול? הלא היה יכול להאשים אותם בגנבה, שוד וכדומה? ובארו המפרשים שיוסף עשה לעצמו את החשבון הבא: אם אמר שהאחים גנבים, הם יצאו החוצה וישאלו את האנשים: איך אפשר "להסתדר" עם בעל הבית? בשקלים, בדולרים?... במקרה כזה היו עונים להם: עם בעל הבית הזה לא ניתן "להסתדר", כי הוא היה פעם עבד ועכשיו נעשה מושל! דבר זה היה מדליק אצל האחים "נורות אדומות", והם היו תופסים שמדובר באחיהם הקטן יוסף! לכן אמר להם "מרגלים אתם", כדי שייבנו שהם במעקב אנשי בית המלוכה, וכל תנועה שלהם מצולמת ומוקלטת. במצב הזה הם לא יעזו לשאול אנשים ברחוב, כי כל שיחה קצרה כזו רק תגביר את החשד שהם, אכן, מרגלים, וכך יסתבכו עוד יותר. (לאור הנר)

והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש (מג, יא)

צריך ביאור למה הקפיד שיהיה רק מעט דבש ומעט צרי? ויש לומר דהנה באמת ליתן מתנה לעכו"ם הוא איסור דלא תחנם, אלא דהכא היה מותר מפני שהיה זה לצורך למצוא חן בעיניו, וכיון ששיער יעקב אבינו שבמעט צרי ומעט דבש כבר יהא זה מנחה המספקת להצותו ולישא חן בעיניו, שוב כל הוספה היא מתנה חנם ואסורה באיסור דלא תחנם, לכן אמר שלא יתנו כי אם מעט מהצרי והדבש. עוד י"ל עפ"י הכתוב במשלי (כה, טז) 'דבש מצאת אכול דיך פן תשבוענו והקאתו' ומבואר דדבש מעלתו היא דוקא באכילה מועטת, ובאכילה מרובה הוא כבר אינו מועיל, ועל כן אמר להם דמהדבש יתנו לו מעט, שזהו השיעור הרצוי לאכול ממנו. (הגר"ח פיינשטיין שליט"א, מערכי תורה)

הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם (מד, ג)

בזוהר (ח"א קצג) מקשה שכיון שהם הלכו מדוע התורה צריכה לכתוב שגם חמוריהם הלכו, ועי"ש מש"כ.

וכ' בס' קהלת יצחק לבאר הדבר בשם רבי אליעזר יצחק זצ"ל חתנו של הגר"ח מוולאזין זצ"ל, ע"פ הגמ' בתענית (כד). שלרבי יוסי דמן יוקרת היה חמור שעומד להשכרה לעבודה, ובכל סוף יום עבודה היו שמים עליו את התשלום והיה חוזר לבית אדוניו, ואם היו נותנים לו יותר או פחות לא היה בא, יום אחד שכחו עליו זוג סנדלים ולא זו ממקומו עד שנשלחו זאת ממנו והמשיך ללכת. והנה ליוסף היתה תכנית לצער את אחיו ע"י הטמנת הגביע וכו', רק שלא ידע אם מהשמים יסכימו איתו, ולכן שם את הגביע על החמור באמתחת בנימין, ובדק אם מהשמים יתנו לחמור ללכת עם חפץ גנוב (וודאי שבשבטי י-ה היה נוהג דבר זה),

ידועה הקושיה על מה שאומרים ב"על הניסים": "מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך". יש כאן חמשה עניינים. והנה שניים הראשונים, "גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים", מובן שזה נס ושינוי מגדר הטבע. אבל שלשת האחרים, "טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך", מה הנס בזה וכי בגלל שהיוונים היו יותר רשעים היה יותר סיבה שהם ינצחו, ואיזה חידוש יש בשלשה עניינים אלו טמאים ביד טהורים וכו', שמזכירים אותם בתפלה. ונראה לבאר, שבאמת אין כאן חמשה עניינים, אלא הכל דבר אחד וכמו שיבואר בס"ד. ונקדים לזה משל. הנה בכל צבא יש הרבה כוחות כדי להלחם, כגון חיל רגלי, חיל פרשים, חיל הים וכו'. והנה, אחר שיש מלחמה, יש אנשים ש"לומדים" את תוצאות המלחמה ומסכמים מה שהיה. ולדוגמא כך אומרים: לצבא א' היה יתרון בחיל רגלי. ואילו לצבא ב' היה יתרון בחיל אווירי. וצבא ב' נצח לגמרי במלחמה. מעתה יודעים כולם כי כח אווירי חשוב יותר כדי לנצח מאשר כח רגלי. ומן היום הוא והלואה כל הצבאות שמתבוננים במלחמה ההיא יודעים להשקיע בחיל האווירי יותר מאשר בחיל הרגלי. ומעתה נראה שזה ביאור מה שאומרים בתפילה: ה"סיכום" של מלחמות החשמונאים הוא כך: לצבא יוון היה יתרון של "גיבורים ורבים" [לעומת החשמונאים החלשים והמעטים]. ולצבא החשמונאים היה יתרון של "טהורים וצדיקים ועוסקי תורתך" [לעומת היוונים הטמאים והרשעים והזדים]. ואין כאן חמשה עניינים, אלא הכל דבר אחד, שבמלחמה זו מה שקבע את הנצחון לא היה כח של "גיבורים ורבים" אלא כח של "טהורים וצדיקים ועוסקי תורתך". והכל עניין אחד, שאנו מודים ומשבחים ומפרסמים הנס שזה היה המהלך של מלחמות החשמונאים. הניצחון לא היה רק במערכה זו, אלא נצחון בויכוח על ההשקפה והאמונה והאמת, שנקודה זו בעצמה הייתה עיקר הוויכוח והמלחמה בין יוון לישראל. שאלילא דהשקפת יוון [שאינם מאמינים ברוחניות, אלא בגשמיות הנראית לעיניהם, עיין מש"כ בזה במאמר "חושך זו יוון"] הניצחון צריך להיות של כוחות גשמיים, כי אצלם הכל עפ"י הטבע ואינם מאמינים שיתכן כוח של "צדיקים" ו"עוסקי תורתך". ואילו ישראל יודעים ומאמינים ברוחניות, ממילא וודאי שמה שבאמת קובע הוא רק הכוח של "טהורים וצדיקים ועוסקי תורתך". ועל זה מודים, לא רק שהיה נצחון בעצם המערכה שהחשמונאים נצחו את היוונים, אלא היה כאן ניצחון גדול לכל ההשקפה והאמונה של ישראל נגד ההשקפה והתרבות של יוון. וכל העולם ידעו בבירור שיש רוחניות בעולם והיא הקובעת הכל. ודבר זה הוא פסוק מפורש בהפטרה לשבת חנוכה "זה דבר ה' אל זרבל לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבקות" [זכריה ד, ו].

פינת ההלכה

מעשה באזיקונים שנמסו...

שאלה: מעשה באחד שתה את בית החנוכה בפתח ביתו בעזרת "אזיקונים" מפלסטיק, ובהגיע יום החמישי של חנוכה, נמסו האזיקונים מעוצם החום, ובית החנוכה נפל ארצה וכבו הנרות. ויש לדון אם יצא ידי חובת ההדלקה או שצריך לחזור ולהדליק שוב?
תשובה: כתב המשנ"ב (תרע"ג ס"ק כ"ה) דאם הדליק הנרות במקום הרוח וכבו, חייב לחזור ולהדליק, שהדלקה במקום שעשויים ליכבות הרי זה כמו שלא נתן בה שמן כשיעור. ומ"מ לא יברך. וביאר בשער הציון (סק"ל) דזהו מפני דשמה אינו ברור שיכבו. ומבואר מזה דאם הדליק במקום שבודאי יכבו תוך הזמן צריך לחזור ולהדליק בברכה. וא"כ בנידון דידן, צריך לבדוק ולדעת אם חום הנרות מכריח שיינמסו האזיקונים. ואם מוכרח הוא, יצטרך לחזור ולהדליק בברכה.

אולם יש מקום לחלק, דשאני הדלקה במקום הרוח, שגם אם היה מדליק נר אחד היה כבה. משא"כ כאן, שאם היה מדליק נר אחד היה דולק יפה כל זמן ההדלקה, שכל ענין נמיסת האזיקונים בא ע"י עוצם החום בריבוי הנרות. ונמצא דנחשב 'הדלקה במקום הרוח' רק לגבי נרות ההידור. וא"כ אף אם יחזור וידליק בשביל לקיים מצות ההידור, מ"מ יהא זה בלא ברכה, שכן את עיקר המצוה כבר יצא. [ואף עצם חיובו לחזור ולהדליק נרות ההידור יהיה תלוי בדברי הגר"ז, אם שייך לקיים ההידור בפני עצמו].

אך באמת יש להביא ראיה שלא קיים אך את עיקר המצוה, דהנה נפסק בשו"ע (תרע"א ד) שאם מילא קערה שמן והקיפה פתילות, אם כפה עליה כלי עולה כל פתילה בשביל נר אחד, ואם לא כפה עליה כלי לא עלה אפילו לנר אחד, שאינו אלא כמדורה. ולכאוי תמוה, הרי בשעה שהדליק את הנר הראשון עדיין לא היה כמדורה, וא"כ מדוע לא יעלה לו לפחות כנר אחד, ומה איכפת לן במה שאח"כ נעשה כמדורה, הא קיי"ל כבתה אינו זקוק לה.

ובהגהות רא"מ הורוויץ (שבת כג:) עמד בזה, ונדרחק להעמיד דמייירי שהדליקו כמה בני אדם את כל הפתילות בבת אחת. אלא שדין זה הובא להלכה (תרע"א ד) ומסתמת הפוסקים משמע דלא מייירי דוקא בכה"ג שהדליקו כל הפתילות בבת אחת. ובמנחת שלמה (תניינא נ"ח ב) ובטעמא דקרא (ענייני חנוכה) ביארו בזה, שלא אמרו כבתה אין זקוק לה אלא היכא שנתחדשה הסיבה לכיבוי אחר ההדלקה. משא"כ אם הדליק על דעת לכבות תוך הזמן, הו"ל כמדליק במקום הרוח שלא יצא ידי חובתו, ועל כן הכא כיון שהיה דעתו מתחילה להדליק את כל הפתילות ולעשותה כמדורה, לא יצא אפילו ידי נר אחד, כיון שהיה בדעתו מתחילה לעשותו כמדורה. ולפי"ז י"ל דה"ה במעשה דידן, דכיון שהיה בדעתו מתחילה להדליק הרבה נרות, על כן לא מהני מה שמצד הנר האחד היה ראוי לדלוך, והו"ל כמדליק במקום הרוח, דלא הוי הדלקה. וכמו דחזינן בדין קערה שהקיפה פתילות. והיה עליו לחזור ולהדליק בברכה וצ"ע. (הרה"ג רבי צבי דותן שליט"א)

סופגניות של האמא או של הסבתא

שאלה: במסיבת חנוכה חלק מהסופגניות נעשו על ידי האמא, וחלק ע"י הסבתא, הנכדים הסתפקו איזו מהן להקדים לאכול, משל האמא כדי לכבדה לפי שחייבין בעבודה, או משל הסבתא לפי שגם האמא חייבת בכבודה?
תשובה: כתב הרמ"א (יד"ס סי' ר"מ סעי' כ"ד) חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו עיי"ש, ולפי"ז יש לטעום קודם משל האמא כדי לכבדה. (מים חיים)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת הרה"ג אלימלך הורביץ לאירוסי הבן משפחת הרב פויפר להולדת הנין
משפחת נאטאן להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות שטרנברג-ניכטבורג להולדת הבן הנכד
משפחות לוונשטיין - דינר להולדת הנכד הנין **גני הדד:** משפחות הרב אלפר לאירוסי הבן הנכד משפחת קולין לאירוסי הבן
משפחות קוקיס להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחת סגרה לנשואי הבן משפחת פוירשטיין לאירוסי הבן